

Archäologie und in der hellenistischen Kunstgeschichte zu verschaffen. Es werden auch allgemeinere Fragen behandelt, so etwa die lokale Herstellung, beziehungsweise der Import, von Terrakotten in Eretria, die Einführung des Keilsteingewölbes in Griechenland, die Verbreitung der Gräber makedonischen Typs und ihre soziale Bedeutung. Gerade der letzte Punkt zeigt, dass die Rituale, die mit den makedonischen Gräbern verbunden sind, zum Habitus einer bestimmten Gruppe, eher sozialer als ethnischer Komposition, gehörten. Sie funktionierten als

Zeichen der Zugehörigkeit für jeden, der für sich — berechtigterweise oder nicht — eine Verbindung mit der makedonischen Elite beanspruchte. Der ostentative Aspekt dieser Bauten wird durch die Lage des Erotengrabs unterstrichen, dessen Tumulus auf einem natürlichen Hügel errichtet und zusätzlich wohl durch eine Skulptur gekrönt war, die von weitem sichtbar war. So wird diesen Monumenten ihr historischer, kultureller und künstlerischer Rahmen zurückgegeben, vor dem Hintergrund der Stadt Eretria.

ABSTRACT

The Tomb of the Eroles and the Amarynthos Tomb. Funerary Architecture and the Macedonian Presence in Central Greece

Discovered more than a century ago, the Tomb of the Eroles and the Amarynthos Tomb located in the territory of Eretria have never been thoroughly studied. The luxurious furniture of these monuments has attracted a certain amount of critical attention, but the graves themselves, of Macedonian type, have been largely neglected.

After an introduction focused on the Macedonian tombs, whose origin goes back to Northern Greece and whose main characteristic is the barrel-vault, the first chapter introduces the main issues related to their distribution and chronology.

Chapters Two to Four exhaustively describe the remains of both graves. The study of their architecture, interior planning, inscriptions and offerings raises new questions about the funerary ritual and the identity of their owners. It also leads to a revision of the chronology: according to the author, the Tomb of the Eroles dates back to the second quarter of the third century BC, and the Amarynthos Tomb to the second half of the third century BC. These dates concur with the historical data, which attest to the presence of a Macedonian garrison in Eretria for at least two thirds of the third century BC.

Chapter Five is a comprehensive survey of the funerary ritual linked to Macedonian Tombs. In the Eretrian tombs, the cremation of the deceased along with their jewellery reminds practices from Northern Greece. The collecting of the ashes in a piece of tissue later placed in a stone urn or a bronze vase is another example. In Greece, there is a clear link between stone furniture and Macedonian Tombs, as well as between throne and the royal/princely burial, since outside Eretria, this type of furniture is only found in the royal necropolis of Vergina.

The royal or princely birth of the deceased buried in the Eretrian thrones cannot be excluded, as the onomastic study

suggests. Kratesipolis, the first deceased buried in the central throne, could be a princess from Northern Greece or Epirus. She was probably related to her homonym, known to us through literary sources and related in turn to the Macedonian rulers. The magnificent tombs of Eretria may have been built for high-ranking dignitaries, presumably members of the Macedonian garrison.

The study also focuses on the vaulted arch and its symbolism. The presence of monumental pyres —ephemeral yet imposing constructions— bears witness of a social class concerned with decorum.

This book assesses the influence of oriental models, which are especially manifest in the Amarynthos beds. The analysis of their posts, characteristic of Achaemenid furniture, suggests a close familiarity with Persian traditions. The owners of these pieces could manifestly afford the services of experienced sculptors who worked for the Macedonian elite, since this type of posts is scarcely known outside Northern Greece and always found in a Macedonian context.

Also belonging to the Macedonian cultural sphere are some offerings of the Tomb of the Eroles (gold jewellery and bronze vases), whose closest parallels are found in Northern Greece. Moreover, the pictorial decoration of the Eroles Tomb was probably inspired by Macedonian funerary painting, which often reproduces garlands and hanging objects.

A last section discusses the Macedonian presence in Eretria. It brings together literary, epigraphic and archaeological data, all of which enrich our understanding of the history of the city's Macedonian past and highlight the presence of individuals from Northern Greece.

Chapter Six broadens the scope of the Macedonian Tombs in Central Greece. Long neglected, these monuments are nevertheless remarkable and sometimes as spectacular as their models from Northern Greece. Their construction required specialists mastering the technique of the barrel-vault as well as several arithmetic and geometric ratios (almost always maintained). The quality of the work, too, betrays the presence of experts; a few original features may have been the product of schools or regional workshops.

The inventory of Macedonian tombs in Greece is discussed in its historical context, underlining the link between Macedonian presence (often military) and subterranean barrel-vaulted chamber tombs. It is noteworthy that five tombs of this type are known in Euboea.

The book also tackles more general issues, such as local production or terracotta imports to Eretria, the introduction of the barrel-vault in Greece, the distribution of Macedonian tombs and their social meaning. The latter shows that the rituals related to the Macedonian tombs were part of a group's identity, which is more social than ethnic. They were used as markers for iden-

tification of those who claimed a link (legitimate or not) with the Macedonian elite. The ostentatious character of these monuments is exemplified by the position of the Erotes Tomb, whose tumulus is located on a natural hill and crowned by sculptures visible from afar.

In many respects, these Macedonian tombs can be considered exceptional. This monograph will hopefully contribute to renew the interest they deserve for the study of Archaeology and Hellenistic Art History, with Eretria and its Macedonian past in background.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Τάφος των Ερώτων και ο Τάφος της Αμαρύνθου Ταφική αρχιτεκτονική και Μακεδονική παρουσία στην κεντρική Ελλάδα

Αν και γνωστοί εδώ και περισσότερο από έναν αιώνα, ο Τάφος των Ερώτων και ο Τάφος της Αμαρύνθου δεν είχαν γίνει ποτέ ως τώρα αντικείμενο συνολικής μελέτης. Οι δυο αυτοί τάφοι μακεδονικού τύπου που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της Ερέτριας άξιζαν ιδιαίτερης προσοχής, ιδίως λόγω της πολυτελούς επίπλωσής τους, στην οποία γίνονταν αναφορές τις περισσότερες φορές. Η ανάλυσή τους αφορά σε ένα ευρύτατο πεδίο έρευνας που προχωρεί πολύ πιο πέρα από μια αρχιτεκτονική μονογραφία.

Στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης περιγράφονται οι μακεδονικοί τάφοι, που έχουν τις ρίζες τους στη Βόρεια Ελλάδα και βασικό χαρακτηριστικό τους αποτελεί η λίθινη καμάρα με κλειδί. Αναλύονται εδώ τα προβλήματα που συνδέονται με την διάδοσή τους και με την χρονολόγησή τους. Η συνέχεια της εργασίας συνίσταται σε δυο μέρη, όπου παρουσιάζονται με κάθε λεπτομέρεια οι δυο αυτοί θαλαμωτοί τάφοι. Η μελέτη της αρχιτεκτονικής τους, της εσωτερικής διευθέτησής τους, των επιγραφών τους καθώς και των κτερισμάτων τους οδηγεί στην διατύπωση νέων ερμηνειών σχετικά με τα ταφικά έθιμα και με την ταυτότητα των ιδιοκτητών τους. Η μελέτη αυτή καταλήγει σε αναθεώρηση της χρονολόγησής τους και στην τοποθέτησή τους στο δεύτερο τέταρτο του 3ου αι. π.Χ., για τον τάφο των Ερώτων, και στο δεύτερο μισό του ίδιου αιώνα, για τον Τάφο της Αμαρύνθου. Οι χρονολογήσεις αυτές συμπίπτουν με τα ιστορικά δεδομένα που μαρτυρούν την παρουσία μιας μακεδονικής φρουράς στην Ερέτρια, η οποία παρέμεινε τουλάχιστον κατά τα τελευταία δύο τρίτα του 3ου αι. π.Χ.

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται οι γνώσεις μας για τα ταφικά έθιμα που συνδέονται με τους μακεδονικούς τάφους. Στην περίπτωση των τάφων της Ερέτριας, η επιλογή να γίνεται

η καύση των νεκρών ενώ φορούν τα κοσμήματά τους θυμίζει τις πρακτικές της Βορείου Ελλάδας, όπως και η συγκέντρωση της τέφρας σε ένα ύφασμα το οποίο στη συνέχεια τοποθετείται σε λίθινη τεφροδόχο ή σε χάλκινο αγγείο. Ας υπογραμμίσουμε τη στενή σχέση, τουλάχιστον όσον αφορά στην κυρίως Ελλάδα, μεταξύ μακεδονικών τάφων και λίθινων επίπλων, καθώς και την σχέση μεταξύ θρόνου και βασιλικής ή πριγκιπικής ταφής, δεδομένου ότι έξω από τα παραδείγματα της Ερέτριας, αυτός ο τύπος επίπλων δεν απαντά παρά μόνο στην βασιλική νεκρόπολη της Βεργίνας.

Μια βασιλική ή πριγκιπική καταγωγή για τους νεκρούς των θρόνων της Ερέτριας δεν μπορεί να αποκλειστεί. Η μελέτη των ονομάτων έρχεται να υποστηρίξει την υπόθεση αυτή. Η πρώτη νεκρή που τάφηκε στον κεντρικό θρόνο, κάποια Κρατησίπολις, θα μπορούσε να είναι πριγκίπισσα με καταγωγή από τη Βόρεια Ελλάδα ή από την Ήπειρο, ίσως συγγενής με την ομώνυμή της γνωστή από τις φιλολογικές πηγές που συνδεόταν με την μακεδονική αριστοκρατία. Είναι λοιπόν πιθανό, οι πολυτελείς τάφοι της Ερέτριας να προορίζονταν για υψηλούς μακεδόνες αξιωματούχους, οι οποίοι ήταν μάλλον μέλη της μακεδονικής φρουράς. Ο κατάλογος των στοιχείων που δείχνουν δεσμούς με την μακεδονική σφαίρα επιρροής συμπληρώνεται από τα κτερίσματα του Τάφου των Ερώτων (χρυσά κοσμήματα και χάλκινα αγγεία), τα οποία βρίσκουν τα κοντινότερα παράλληλά τους στη Βόρεια Ελλάδα. Επίσης ο γραπτός διάκοσμος του τάφου των Ερώτων είναι ίσως εμπνευσμένος από την μακεδονική ταφική ζωγραφική, όπου συναντάμε συχνά μια διακόσμηση με γιρλάντες και κρεμαστά αντικείμενα.

Η μελέτη ερευνά και τη λίθινη καμάρα με κλειδί και τον συμβολισμό της. Η ύπαρξη μνημειακής πυράς, η οποία αποτελούσε προσωρινή αλλά μεγαλοπρεπή κατασκευή, υποδεικνύει ένα άλλο χαρακτηριστικό μιας κοινωνικής τάξης που διψούσε για επισημότητες.